

виставки, що популяризують творчу діяльність майстрів Харкова. Серед пам'ятних експозицій харківські мистецтвознавці І. Сидельова й О. Денисенко виокремили виставку «Атріум» (2001), де демонструвалися сімдесят живописних, графічних, декоративно-ужиткових творів тридцяти двох авторів-харків'ян. Завдяки чималій кількості експонатів художнє життя Харківщини було представлене в усьому розмаїтті сучасної образотворчої стилістики – класика, авангард, «фолк-модерн» й інші стилі та напрямки [11].

Як зазначалося вище, окремим напрямком експозиційної діяльності галереї стали міжнародні проєкти, що можна розцінити як позитивний фактор у її роботі. Найбільш масштабною стала артакція «Мистецтво – дітям» (2001), на якій було репрезентовано картини сучасних авторів із Японії, Італії, Іспанії, Греції, Бельгії й т. д. [12]. Також «АВЕК» стала на той час єдиною харківською галереєю, що співпрацювала з музейними закладами, що свідчить про серйозність підходу до галерейної діяльності, адже це відповідальність за збереження експонатів при транспортуванні й експонуванні. Так, на виставці «Блискучий світ О. Гріна» (2001) було репрезентовано документи, раритетні видання книг із колекції Феодосійського літературно-меморіального музею ім. О. Гріна [13]. Підсумовуючи виставкову діяльність «АВЕК», відзначимо, що її характерною рисою став широкий тематичний діапазон експозицій, що дозволило виявити, які тенденції панують у харківському мистецтві.

Таким чином, підсумовуючи викладене вище, зазначимо, що означене дослідження вперше в історичній науці висвітлює харківську галерейну діяльність, яка стала характерною ознакою нового етапу вітчизняного культурного процесу. Галереї відіграли позитивну роль, бо в складних економічних умовах першого десятиріччя незалежності України забезпечили можливості для активної та різноманітної експозиційної діяльності. Завдяки міжнародним виставкам глядачі отримали можливість збагатити свій внутрішній світ, а також стати учасником діалогу культур. Недоліком можна назвати незначну кількість виставок творів митців з інших міст України, адже саме це дозволяє не тільки дати цілісну картину вітчизняної художньої культури, але й виявити в ній місце харків'ян. З іншого боку, акцент на популяризації творів місцевих художників допоміг репрезентувати багату палітру сучасної культури Харківщини.

Список бібліографічних посилань

1. Дзюба І. Проблеми культури в незалежній Україні // Між культурою і політикою : зб. пр. Київ : Сфера, 1998. С. 56–76.
2. Кононенко Л. М. Проблеми сучасного розвитку української культури: національні і космополітичні аспекти. *Вісник Державної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2000. № 2. С. 62–67.
3. Литвин В. М. Україна на межі тисячоліть (1991–2001 рр.) / НАН України, Ін-т історії України. Київ : Альтернативи, 2000. 359 с.
4. Коробов Д. «Вернисаж» обращается ко всем святым. *Событие*. 1995. № 25. С. 4.
5. Камынина С. Дружба «пленниц» и «пророков». *Городская газета*. 1998. № 10. С. 5.
6. Трашутин С. «Український засів» скосили на кореню. *Событие*. 1995. № 10. С. 5.
7. Коробов Д. Кто впоймал ладонями ветер? *Событие*. 1994. № 23. С. 5.
8. Поточний архів салону-галереї «Даіс». Книга обліку виставок. 1994–2001 рр.
9. Хомайко Ю. Глезер – это вам не бульдозер. *Вечерний Харьков*. 2000. № 49. С. 3.
10. Вернисаж 100: каталог выставки / авт. вст. ст. В. Мызгина, А. Фельдман, Б. Фельдман. Харьков, 2008. 4 с.
11. Выставка работ харьковских художников. Первой годовщине «АВЕК» посвящается. Каталог выставки / авт. вступ. ст. О. Денисенко, И. Сиделева. Харьков, 2001. 10 с.
12. Корсунский В. Радость детей – наша радость, их боль – наша боль. *Панорама*. 2001. № 22. С. 7.
13. Колоней Д. Блистающий и трагический мир Грина. *Городская газета*. 2001. № 38. С. 6.

Одержано 29.10.2019

УДК 159.9

Олена Олександрівна ЄВДОКІМОВА,

доктор психологічних наук, професор,

завідувач кафедри соціології та психології факультету № 6

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0003-4211-7277>

ІННОВАЦІЙНІСТЬ ТА ПРОФЕСІЙНИЙ ДОСВІД У СУЧАСНИХ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ПРАКТИКАХ

За Є. Климовим, професіоналізм – це не тільки розвинені ЗУНі (знання, вміння, навички) і високий рівень результативності, але й системна організація психіки працівника [2].

Професіоналізм являє собою динамічний, такий, що постійно трансформується, стан людини. В ході оволодіння професією спостерігається розвиток професійно значущих властивостей, формуються компенсаторні прийоми, відбувається принципове оновлення характеристик виконуваної діяльності [3]. Процес розвитку професіоналізму має певні фази:

Екстенсивний розвиток професіоналізму. Відбувається накопичення нових знань, формуються навички та вміння. Структура професіоналізму доповнюється новими елементами, проте зв'язки між ними характеризуються нечисленністю і ненадійністю. Для даного етапу професійного розвитку властиві мінливість мотивації, емоційного стану, продуктивності [3].

Інтенсивний розвиток професіоналізму. Становлення навичок відбувається одночасно з кількісним і якісним відбором: виключаються елементи, що не відіграють ключової ролі для досягнення високих результатів на даному етапі, а ті, що ведуть до цієї мети, навпаки, продовжують займати відведене їм місце, збагачуючись новими.

Для вдосконаленої структури професіоналізму характерно збільшення кількості елементів і існуючих між ними зв'язків.

Діяльність професіонала стає стабільною з точки зору методів і результативності, виробляється професійна самосвідомість, самооцінка знаходить стійкість. Праця фахівця індивідуалізується [1].

Стагнація професіоналізму. Даний етап характеризується триваючим зростанням числа так званих «деструктивних» елементів, які входять до структури професіоналізму. Залишаються тільки старі зв'язки, деякі з яких стоншуються і рвуться, оскільки фахівець не відчуває потреби в їх реалізації. Якщо працівник не прагне до професійного вдосконалення, процес руйнування сформованих раніше зв'язків набуває незворотного характеру.

Деградація професіоналізму. Кількість елементів, що створюють структуру професіоналізму, скорочується; руйнуються зв'язки між ними [3].

Не дивлячись на те, що науковці полюбують наголошувати на потребі суспільства в людині, здатній до створення інновацій, удосконалення і поліпшення існуючих умов (Николенко), вважаємо за необхідне акцентувати увагу на значній ролі сталого правоохоронного досвіду, який може виступати як причиною виникнення інноваційних тенденцій, так і умовою перевірки результативності та продуктивності інновацій. Характеристика інноваційного процесу неможлива без урахування його структурних і динамічних особливостей. Очевидно, що складність і багатогранність інноваційних процесів у правоохоронній системі вимагають аналізу різних видів інновацій.

У сучасній науковій літературі представлено чимало підходів до класифікації інновацій, та процесів, що з ними пов'язані. Одна з класифікацій спирається на проблему співвідношення нового і попереднього досвіду. На цій підставі можна виділити: заміщуючі інновації, які вводяться замість елементів старого досвіду; скасовуючі інновації, пов'язані з припиненням неефективної діяльності; відкриваючі інновації, які передбачають введення чогось принципово нового до змісту, методики, організації або управління; ретроуведення, засновані на використанні незаслужено забутого досвіду [1–4 та ін.].

Дослідники, вивчаючи процеси професіоналізації, підкреслюють наявність певного протистояння професійних інновацій та професійного досвіду в сучасній вітчизняній практиці. При цьому традиційний підхід дозволяє розглядати професійний досвід як структурну організацію психічних властивостей, що визначають знання, вміння і навички людини, її професійну компетентність в цілому [1–4].

Як зазначає Ф. Ісмагілова, найбільш важливою функцією професійного досвіду є «операційна, або інструментальна, функція, яка по суті дозволяє людині, використовуючи окремо або комбінуючи і розвиваючи наявні знання, вміння і навички, виступати активним суб'єктом професійної діяльності» [1]. В цьому випадку професійний досвід розглядається як фрагмент цілісної системи життєвого досвіду людини.

В рамках підходу, запропонованого низкою авторів [2, 3 та ін.], професійному досвіду відводиться значна роль в особистісному розвитку людини. Досвід в цьому випадку розуміється як складна система способів, прийомів і правил вирішення трудових завдань, яка значуще впливає на прояв тих чи інших особистісних якостей.

Інший підхід пропонує розуміти професійний досвід як набір «технік» життя людини, що актуалізуються в різних ситуаціях професійної діяльності. Тобто, подія, інтегруючи в собі пережиту суб'єктом ситуацію, зберігається у професійному досвіді як певний спосіб здійснення діяльності, виконуючи при цьому прогностичну функцію (прогнозування суб'єктом наслідків тих чи інших дій в аналогічних ситуаціях) [1].

Відповідно до цього підходу, професійний досвід представлений своїм носієві у якості цілісних сценарних ситуацій, які поєднують інформацію щодо специфіки події, причин, що її викликали, та способів виходу з неї, що зовні виявляються у професійних вміннях і навичках [1]. Саме це забезпечує можливість використовувати досвід в практиці професійної діяльності, тобто обумовлює реалізацію основної функції досвіду.

Однак реалізація цієї функції досвіду, окрім, безумовно, позитивного ефекту, має і зворотний бік, який полягає в тому, що у міру накопичення професійного досвіду саме він стає стримуючим фактором на шляху впровадження інновацій, збагачення досвіду ускладнюється [3]. Характеризувати динаміку професійного досвіду можна через наступні стадії його функціонування:

- максимальна відкритість до збагачення професійного досвіду;
- відносна стабільність професійного досвіду, формування прозорих кордонів;
- зміцнення кордонів професійного досвіду і його стереотипізація;
- звуження кордонів професійного досвіду, розширення зон ігнорування значущих елементів подій професійного життя [3].

Остання стадія може бути охарактеризована як деструкція професійного досвіду, що виявляється у консервації способів виконання діяльності і їх представленості у свідомості фахівця, яка є ознакою професійної деформації особистості професіонала в цілому. Настає професійна стагнація особистості, основним симптомом якої є відсутність динаміки в кількості і рівні суб'єктивної значущості актуальних для професіонала професійних ситуацій.

Виходячи з вищезазначеного, можемо говорити про наявність протиріччя, яке природним чином супроводжує професіоналізацію поліцейського: у міру накопичення індивідуального поліцейського досвіду саме цей досвід і стає основним обмежувачем професійного розвитку.

У той же час інноваційний професійний досвід об'єднує «практико-орієнтовану науку» і «науко-орієнтовану практику», і його місце знаходиться між проєктними розробками і впровадженням створених моделей [3].

Важливою умовою дисемінації інноваційного досвіду є готовність носія досвіду до його концептуалізації і поширення. Однак на практиці поліцейській часто стикається з цілою низкою проблем, які можна розділити на дві сфери: організаційна сфера труднощів і особистісна сфера труднощів.

Організаційна сфера труднощів може бути обумовлена низькою затребуваністю інноваційного професійного досвіду як всередині окремих підрозділів та установ, так і за їх межами; відсутністю ефективних моделей підвищення кваліфікації поліцейських, орієнтованих на розвиток навичок осмислення власного досвіду.

Особистісна сфера труднощів проявляється у психологічно обумовленому опорі інноваціям, в інноваційних бар'єрах; у фактичній неможливості поліцейськими осмислити і оформити власний досвід в силу відсутності необхідних для цього навичок, а це призводить до невміння побачити і розкрити функціональні і причинно-наслідкові зв'язки між завданнями, засобами, способами діяльності і досягнутими результатами; в слабкому аналізі професійних і психологічних передумов успішного функціонування досвіду.

В силу цих причин поширення інноваційного досвіду може порушуватися, що перешкоджає як професійному зростанню поліцейських, так і розвитку правової науки і практики в цілому.

На даний час відомо, що успішність інноваційної поведінки значною мірою обумовлена високим рівнем інноваційної активності суб'єкта інноваційної діяльності, а також детермінована особистісними характеристиками, пов'язаними з його компетентністю у взаємодії з новими ідеями і технологіями. Ця компетентність має дві основні сторони. Одна з них пов'язана зі здатністю продукувати нові ідеї (креативністю), а друга – зі здатністю їх приймати, допрацьовувати, поширювати і впроваджувати (інноваційністю).

У сучасних дослідженнях з психології «інноваторами» пропонується називати людей, які не тільки володіють професіоналізмом і ерудицією, а й здатних, перш за все, реалізувати свої можливості на практиці, «вийти за межі» існуючих рамок і інструкцій, бути суб'єктами інноваційної діяльності, демонструвати високий рівень інноваційної активності.

Мова йде про те, яким чином в просторі свого актуального буття людина відкриває і формує простір вільного руху, в якому і робить вихід «за межі» сформованого способу життя, усталених пристосувальних поведінкових форм [4].

Сьогодні можна вже без будь-якої іронії поставитися до висловлювання А. Ейнштейна про те, що «психологія є набагато складнішою за фізику». Психологія вже дійшла до пізнання багатовимірних людських світів, складність яких перевищує ті чотиривимірні простори (три просторових координати і час) з якими звично має справу фізика [4]. Не зрозумівши будову цих світів, не оцінивши закономірності їх становлення, не розглянувши за цими закономірностями процес породження людиною власного багатовимірного простору життя, що не зводиться ані до зовнішнього, ані до внутрішнього, ані до суб'єктивного, ані до об'єктивного, неможливо пояснити інноваційну поведінку людини – поведінку, що перемагає обсяг сформованого досвіду, що виводить людину за межі вимог і норм, настановлень, стереотипів, звичаїв і традицій [4].

Різні автори вважають за краще не визначати саме поняття «спосіб життя», але говорити про «зміни в способі життя», підкреслюючи конкретні прояви таких змін. У число таких включають:

- зміну соціальної ситуації розвитку особистості;
- зміну ролей, які людині доводиться відігравати;
- зміну кола осіб, включених у взаємодію з людиною, яка зазнає змін способу життя;
- розвиток неврозів, депресивних станів;
- деформацію кола розв'язуваних проблем і можливості прийняття рішення;
- істотні зміни в образі Я людини, втрата старої і набуття нової ідентичності;
- перебудова системи особистісних смислів і цінностей.

Готовність до зміни способу життя характеризує ступінь легкості (або складності) перебудови як конфігурації, так і змісту багатовимірного світу людини. Іншим компонентом, на думку автора дослідження, має бути особистісний ресурс, що включає в себе рефлексивний компонент – рівень усвідомлення людиною самої себе як суб'єкта свого способу життя (інтернальність). У людей з низькою готовністю до зміни способу життя вона вилляється у тривогу, агресію, конфлікти, апатію, пригніченість [4]. У людей достатньо флексивних, які відчують себе суб'єктами життєвого самоздійснення, вона знайде вихід у побудові нових поведінкових форм, які сприятимуть подальшому особистісному розвитку.

Висновок. Поліцейський досвід, з одного боку, є сукупністю сценаріїв і технік вирішення професійних службових проблем. З іншого боку, він є перешкодою у сприйнятті поліцейським нововведень в силу сформованих стереотипів, подолати які можна двоюко: якщо інновації задаються ззовні (адміністративно), то потрібний бюрократичний тиск на поліцейського, щоб подолати ці стереотипи; якщо інновації стають особистісно значущими для поліцейського, то природно відбувається процес їх інтеріоризації.

Список бібліографічних посилань

1. Исмагилова Ф. С. Профессиональное консультирование. Екатеринбург : УГППУ, 2010. 257 с.
2. Климов Е. А. Психология профессионального самоопределения. М. : Академия, 2004. 304 с.
3. Клименко І. В. Психологічні засади професійної підготовки поліцейських : монографія. Харків : Фоліо, 2018. 424 с.
4. Ключко В. Е., Галажинский Э. В. Психология инновационного поведения / Томск. гос. ун-т. Томск, 2009. URL: <http://vital.lib.tsu.ru/vital/access//manager/Repository/vtls:000471566> (дата звернення: 22.10.2019).

5. Титаренко Т. М. Буденний досвід як матеріал особистісного самоосмислювання. *Психологія*. 2000. Вип. 1 (8). С. 26–34.

Одержано 05.11.2019

УДК [378.6:351.74](477.54-25)

Володимир Анатолійович ЄВТУШОК,

старший викладач кафедри тактичної

та спеціальної фізичної підготовки факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-9165-6296>

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ДЕСЯТИЛІТЬ

Зміни – закон життя. І ті, хто дивиться тільки в минуле
чи лише на сьогодення, безперечно – пропустять майбутнє
Джон Ф. Кеннеді

Створити таку величезну та працюючу систему непросто. Такий процес потребує багато часу та розумних наставників.

Метою моєї роботи є:

- проведення аналізу роботи університету;
 - висловлення концепцій майбутнього розвитку університету.
- Аби зрозуміти всю велич необхідно заглянути трошки в минуле.

«...У 2017 року виповнилось 100 років, відколи розпочалася підготовка охоронців правопорядку на харківській землі. Пройдено довгий шлях становлення та розвитку харківських охоронців правопорядку. І всі надбання, весь величезний, унікальний досвід, накопичений не одним поколінням правоохоронців, стали передумовою, для створення Харківського національного університету внутрішніх справ».

Університет постійно розвивався, так у 2001 році він отримав статус національного.

Величезне значення для розвитку, існування будь-якого місця має лідер – той, хто невпинно йде вперед. Такими були і є Олександр Бандурка, Сергій Гусаров, Валерій Сокурєнко, а сьогодні – Дмитро Швець.

Кожен з цих людей зробив неабиякий внесок задля становлення та розвитку університету.

«Ініціатором та організатором становлення і розвитку такого закладу в системі Міністерства внутрішніх справ України став народний депутат України І–ІV скликань, академік, доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України, президент Кримінологічної асоціації України, генерал-полковник міліції Олександр Маркович Бандурка.

Пізніше із 2012 по 2015 рік ректором був Сергій Гусаров – народний депутат України V, VI скликань, член-кореспондент Національної академії правових наук України, доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України, генерал-полковник міліції.

Із 2015 року університет очолює доктор юридичних наук, доцент, генерал поліції третього рангу Валерій Сокурєнко, який підняв діяльність університету на новий рівень.

Під керівництвом Валерія Сокурєнка в університеті почалась «нова доба», яка зумовлена такими змінами:

- традиційним стало проведення тактико-спеціальних і командно-штабних навчань;
- започатковані та працюють курси з підготовки й перепідготовки кадрів для Національної поліції України;
- відкрито Центр Українсько-Польського розвитку;
- створено кіберполігон, де розробляються програми, за допомогою яких можна буде протидіяти кібератакам,
- разом із Харківською обласною державною адміністрацією започатковано освітній проєкт «Кадети поліції» для школярів.

Харківський національний університет внутрішніх справ – один із найкращих та найпрестижніших вищих навчальних закладів України.

Але це не дивно, сьогодні ми бачимо наш університет могутнім та величним. Він постійно хоче розвиватись, прагне модернізувати матеріально-технічну базу.

Наш університет не стоїть на місці, а впевнено крокує в ногу з сучасністю:

- для курсантів побудовано новітній гуртожиток за європейськими стандартами, який незабаром розпочне свою роботу;
- у Харківському національному університеті внутрішніх справ відкрито новий спортивний майданчик. Він доповнює багатофункціональний спортивний комплекс «Динамо-Арена» і буде використовуватися для гри у міні-футбол і для проведення занять зі спеціальної фізичної та тактичної підготовки;
- до Харківського університету внутрішніх справ було приєднано Кременчуцький льотний коледж;
- побудовано зручні та комфортні трибуни на стадіоні «Універ-Динамо».